

สัมมนาเทียกจาก พระไพศาล วิสาโล

เนื่องในโอกาสเปิดการประชุมทางวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความเท่าเทียมกันประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕

เรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับพระพุทธศาสนา”

วันเสาร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๑๒.๓๐-๑๗.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

จัดโดย ชมรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความเท่าเทียมกัน

และภาคีองค์กรร่วมจัด สภาองค์กรพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย สมาคมพัฒนาผู้บริโภคไทย

สมาคมนักวิชาการเพื่อประชาธิปไตย สภาพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง

และสมาคมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งประเทศไทย

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการสร้างสรรคปัญญาอันนำไปสู่การพ้นทุกข์และเข้าถึงความสงบเย็น ปัญญา นั้นจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยกระบวนการการเรียนรู้ที่ถูกต้อง กระบวนการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสนานั้นเริ่มต้นด้วยการได้ใกล้ชิดกับกัลยาณมิตรหรือสัตบุรุษ เมื่อใกล้ชิดก็ได้สดับฟังหรือรับรู้สิ่งที่ดีงาม จนเกิดโยนิโสมนสิการตามมา คือการรู้จักคิด คิดอย่างเป็นเหตุผล หรือคิดอย่างแยบคาย แต่เท่านั้นยังไม่พอ ต้องมีการลงมือปฏิบัติที่เรียกว่า ธรรมานุธรรมปฏิบัติ หรือการปฏิบัติโดยสมควรแก่ธรรม จึงจะเกิดปัญญาชนิดที่ทำให้พ้นทุกข์ได้

กัลยาณมิตรหมายถึงปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ซึ่งปัจจุบันต้องรวมถึงสื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย สื่อมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศจะเป็นกัลยาณมิตรได้ก็ต่อเมื่อให้ข้อมูลและความคิดเห็นที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม เมื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นที่ถูกต้องแล้ว ก็ต้องรู้จักคิดรู้จักไตร่ตรองหรือวิเคราะห์ด้วย จึงจะเกิดประโยชน์

ทุกวันนี้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างมาก สามารถให้ข้อมูลข่าวสารแก่เราได้อย่างรวดเร็ว เปิดโอกาสให้เราเข้าถึงความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างไม่เคยมีมาก่อน แม้ที่บ้านเราก็สามารถค้นคว้าสาระในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เกือบคู่ต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ถ้าพึ่งข้อมูลและความรู้นั้นยังไม่ทำให้เราเกิดปัญญาจนกว่าจะรู้จักคิดหรือมีโยนิโสมนสิการ จากนั้นก็ต้องลงมือปฏิบัติให้เห็นความจริงอย่างแจ่มแจ้งด้วยตนเอง

กล่าวอีกนัยหนึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศให้ได้แต่เพียงข้อมูลและความรู้ ส่วนปัญญานั้นเราต้องสร้างเอง โดยมีครูบาอาจารย์หรือผู้รู้คอยให้คำชี้แนะ รวมทั้งกระตุ้นเร้าและให้กำลังใจ ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศแม้มีประโยชน์มากมาย แต่ก็ยังมีข้อจำกัด อีกทั้งยังไม่สามารถมาทดแทนครูบาอาจารย์หรือกัลยาณมิตรที่เป็นบุคคลได้

สิ่งหนึ่งที่พึงตระหนักก็คือ แม้กระทั่งข้อมูล ความรู้ หรือความคิดเห็น เราก็ไม่สามารถพึ่งพาเทคโนโลยีสารสนเทศได้เสียทั้งหมด เพราะทุกวันนี้มีปรากฏการณ์มากมายที่ชี้ว่า ยุคสารสนเทศหรือการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างสะดวก ไม่ได้เป็นหลักประกันเลยว่าผู้คนจะมีข้อมูลที่หลากหลายรอบด้าน สามารถรอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อของข่าวลือข่าวเท็จ ในทางตรงข้ามมันกลับเอื้อให้ผู้คนมีความคิดที่คับแคบหรือมีความเห็นสุดโต่ง จนหลงเชื่อข่าวลือข่าวเท็จง่ายขึ้นด้วยซ้ำ ดังเห็นได้ว่าทุกวันนี้ข่าวลือข่าวเท็จแพร่ระบาดอย่างกว้างขวางและรวดเร็วอย่างไม่เคยมีมาก่อน

อันที่จริงแล้วควรกล่าวด้วยว่าการติดต่อสื่อสารที่สะดวกฉับไวมีส่วนทำให้ผู้คนมีความคิดสุดโต่งมากขึ้นด้วย ทุกวันนี้มักพูดกันว่าอินเทอร์เน็ตช่วยย่อโลกให้เล็กลง ในด้านหนึ่งมันช่วยให้เข้าถึงคนที่อยู่ไกลได้ง่ายขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งมันทำให้ผู้คนติดต่อกับคนที่คิดแบบเดียวกันได้สะดวกขึ้น ไม่จำเป็นต้องออกจากบ้าน แค่อยู่หน้าคอมพิวเตอร์ก็สามารถแลกเปลี่ยนความเห็น ระบายอารมณ์ กระตุ้นความโกรธเกลียด หรือปล่อยข่าวลือไปได้แล้ว ยิ่งเป็นการหนุนเสริมต่อกย้ำความเชื่อและอคติให้แก่กันและกัน ทำให้ความโกรธ ความเกลียด ความกลัว และความเท็จกระจายไปอย่างกว้างขวาง

ด้วยเหตุนี้สิ่งที่จำเป็นต้องมีอย่างยิ่งในยามที่ต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากโยนิโสมนสิการ ก็คือสติ ซึ่งจะช่วยให้ไม่หลงเชื่อง่าย และไม่ถูกครอบงำด้วยความโกรธ ความเกลียด และความกลัว สติจะช่วยให้เรามีวิจาร์ณญาณอย่างรอบด้าน รู้จักไตร่ตรองโดยอาศัยหลักกาลามสูตร ซึ่งแม้พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้นานเกือบ ๒,๖๐๐ ปีแล้ว แต่ก็ยังจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน

การศึกษาทำความเข้าใจเพื่อรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน อาตมาภาพจึงขออนุโมทนาที่ชมรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความเที่ยมกัน ได้จัดประชุมทางวิชาการประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับพระพุทธศาสนา” อันเป็นการสอดคล้องกับที่ปีนี้เป็นปีแห่งแห่งการเฉลิมฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ขอให้การประชุมครั้งนี้สำเร็จด้วยดี มีส่วนในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ให้เกิดสัมมาทัศนะและสัมมาปฏิบัติจนเกิดประโยชน์สุขแก่มนุษย์และสรรพสัตว์สืบไป

พระไพศาล วิสาโล

วัดป่าสุคะโต ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕